

Jaarverslag **2020**

de Bibliotheek
De Lage Beemden

De bibliotheek beweegt

Ook als de wereld stil komt te staan...

Namens alle medewerkers en vrijwilligers van bibliotheek De Lage Beemden bied ik u het jaarverslag 2020 aan. Een uitzonderlijk en buitengewoon jaar voor iedereen. We startten het jaar 2020 met veel energie, inspiratie, mooie plannen en activiteiten om samen met onze partners uitvoering aan te geven. Toen zette COVID-19 de wereld stil. Alles wat we gewoon waren te doen, was ineens niet meer vanzelfsprekend. De bibliotheek als plek van ontmoeting en sociaal contact sloot haar deuren in een tijd van afstand houden. De bibliotheek als leerplek om je (digi)taal te ontwikkelen verschaalde door steeds strengere maatregelen voor groepen. De bibliotheek als verbindende schakel tussen cultuur, literatuur en spelenderwijs kennis opdoen, moest een pas op de plaats maken.

Tegelijkertijd werd leesplezier herontdekt als welkom tijdverdrijf tijdens de lockdowns. E-books, luisterboeken, de Afhaalbieb en door de bibliotheek bevoorradete minibiebs werden met groot enthousiasme ontvangen door onze leden en niet-leden. Onze partners binnen opvang en onderwijs schaalden leesbevordering onder het primaire onderwijsproces. Zij vroegen ons samen op te trekken in het vinden van nieuwe manieren om leesplezier te blijven brengen voor kinderen van alle leeftijden. Er kwam in onze organisatie een stroom aan creativiteit los om vooral dat te doen wat wél kon binnen alle beperkende maatregelen.

Dit alles maakt van 2020 een jaar dat niet te vergelijken is met alle andere jaren. In dit jaarverslag leest u welke dienstverlening we in 2020 gerealiseerd hebben, met wie we dit hebben gedaan en wat de waarde hiervan is voor gebruikers van onze dienstverlening, bibliotheekleden en de lokale gemeenschap waarbinnen wij ons werk doen. Ik wens u veel leesplezier toe.

Hartelijke groet,
Jantine van den Boom
Directeur - bestuurder

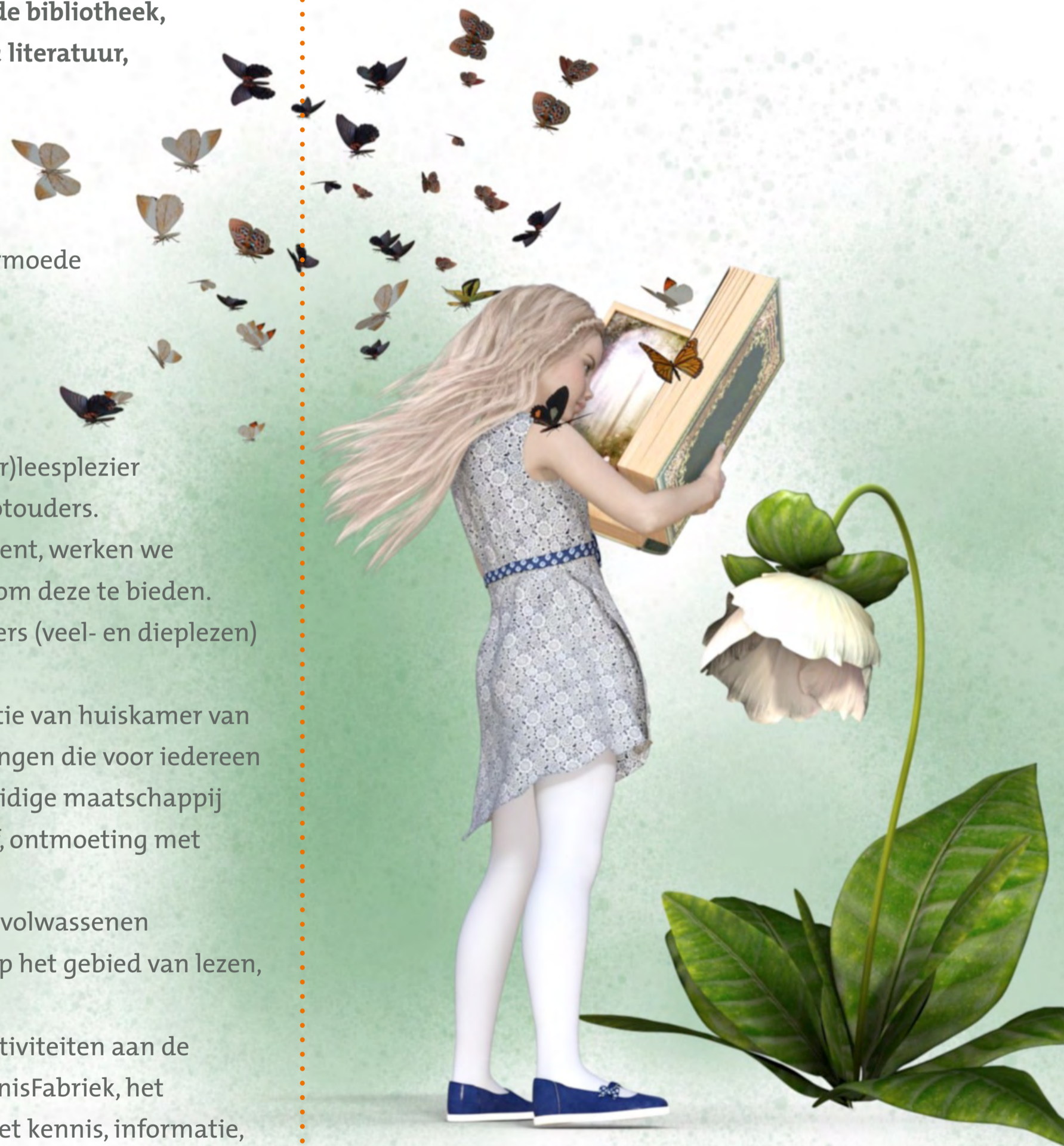
Motto, kerntaken en dienstverlening

Ons motto is: ontwikkeling, ontmoeting en ontspanning voor iedereen! Dit motto geeft veel mogelijkheden om invulling te geven aan de vijf wettelijke kerntaken van de bibliotheek, namelijk: kennis & informatie, educatie & ontwikkeling, leesbevordering & literatuur, ontmoeting & debat en kunst & cultuur.

Bibliotheek De Lage Beemden voldoet met haar dienstverlening aan de kerntaken van de wetgeving op een wijze die aansluit op de gemeentelijke doelstellingen zoals zelfredzame burgers, inclusie, bestrijding van (kinder)armoede en positieve gezondheid.

Onze dienstverlening is op hoofdlijnen te verdelen in vijf pijlers.
(Later in dit jaarverslag leest u meer over deze programma's.)

1. De BoekStart programma's. Deze richten zich op het stimuleren van (voor)leesplezier en leesmotivatie bij kinderen van 0 tot en met 3 jaar, hun ouders en grootouders.
2. De Bibliotheek op School. Omdat ieder kind een rijke leesomgeving verdient, werken we nauw samen met het onderwijs (basisscholen en voortgezet onderwijs) om deze te bieden. Ook hier staan de belangen om leesplezier, leesmotivatie en leeskilometers (veel- en dieplezen) bij kinderen te stimuleren centraal.
3. De bibliotheekvestigingen. Deze hebben in steeds sterkere mate de functie van huiskamer van het dorp. De bibliotheken zijn in Nederland de enige openbare voorzieningen die voor iedereen gratis toegankelijk en te gebruiken zijn. Dat is een functie die in onze huidige maatschappij van groot belang is. Naast het lenen van boeken is er ruimte voor verblijf, ontmoeting met anderen, werken en leren en natuurlijk ontspanning.
4. De Taalhuizen. In alle drie onze gemeenten zijn taalnetwerken actief die volwassenen ondersteunen om zelfredzamer te worden. Dit door hun vaardigheden op het gebied van lezen, schrijven, spreken en computeren te verbeteren.
5. Programmeren van activiteiten. De bibliotheek programmeert tal van activiteiten aan de hand van diverse programmalijnen. Bijvoorbeeld het KennisCafé, de KennisFabriek, het Literair Café en het Digicafé. De bijeenkomsten verrijken de bezoekers met kennis, informatie, inspiratie en ontmoeting. Het draagt bij aan een breder wereldbeeld en versterkt onderlinge verbinding en empathie.

Corona en de bibliotheek

De coronamaatregelen hebben het afgelopen jaar grote invloed gehad op onze dienstverlening. De bibliotheken krijgen vanuit de branchevereniging protocollen en richtlijnen aangereikt voor de diensten die verricht worden, afgestemd op de landelijke RIVM-richtlijnen. Het aanbieden van die diensten is aan bibliotheken zelf en hangt af van lokale mogelijkheden, afstemming met de veiligheidsregio's en met gemeenten, mogelijkheden in de multifunctionele accommodaties waar onze bibliotheekvestigingen zich bevinden en beschikbaarheid van medewerkers en vrijwilligers.

Bibliotheekvestigingen

In totaal zijn onze bibliotheekvestigingen 12 weken helemaal gesloten geweest in 2020. In de tweede lockdown, vanaf 15 december jl. is in elk van onze vestigingen een Afhaalbieb ingericht, waar leden hun geleende materialen kunnen komen inleveren, en vooraf gereserveerde materialen kunnen afhalen. Ook hebben we verrassingstassen klaarstaan voor alle leeftijdscategorieën en in verschillende genres, zodat mensen die moeite hebben met online reserveren toch boeken kunnen komen lenen. Van onze leden horen we terug dat ze blij zijn dat de bibliotheek op deze manier open is en blijft.

Inzet van medewerkers

Medewerkers die hun normale werkzaamheden niet of beperkt kunnen uitvoeren (bijvoorbeeld niet naar scholen of consultatiebureaus toe kunnen of minder activiteiten kunnen programmeren), helpen mee in de bibliotheekvestigingen. Zo hielden zij in 2020 toezicht op de maximale aantallen toegestane bezoekers en het naleven van de hygiënemaatregelen, hielpen ze met de inname van de enorme hoeveelheid boeken die na de eerste lockdown werd ingeleverd, en helpen ze nog steeds met het verwerken van de grote aantallen reserveringen en het bemensen van de Afhaalbieb.

Gratis boeken 'hamsteren' voor de deur van de bibliotheek tijdens de lockdown.

Inzet van vrijwilligers

Door de sluiting van onze vestigingen en het annuleren van veel activiteiten, hebben wij ook onze vrijwilligers een groot deel van het jaar moeten missen. We hebben hen steeds op de hoogte gehouden van wat er wel en niet kon volgens de richtlijnen, en zijn met iedere vrijwilliger in gesprek gebleven over zijn of haar inzetbaarheid. De persoonlijke situatie van vrijwilligers speelde daar vanzelfsprekend een belangrijke rol in; een deel van onze vrijwilligers behoort tot een risicogroep voor corona, of is mantelzorger voor iemand in een risicogroep. In de periodes dat de bibliotheek (hetzij volledig, hetzij gedeeltelijk) geopend is geweest, hebben we alle vrijwilligers ingezet die zich daar zelf veilig genoeg bij voelden. Daarbij lichtten we steeds toe met welke richtlijnen en beschermingsmiddelen we werken. Indien nodig werden extra beschermingsmiddelen ingezet. Het succes van de Afhaalbiebs en het waar mogelijk voortzetten van activiteiten en cursussen zijn mede te danken aan de inzet van onze vrijwilligers.

Activiteiten

De coronamaatregelen hebben de grootste impact gehad op onze activiteiten en programmering. Veel georganiseerde activiteiten in de bibliotheekvestigingen of op locatie bij samenwerkingspartners, maar ook op scholen, consultatiebureaus en bij de peuterspeelzalen moesten worden geannuleerd. De activiteiten die wel doorgingen, hadden veelal een kleiner bereik dan gebruikelijk omdat mensen terughoudend waren met deelnemen. Activiteiten voor de jeugd zijn grotendeels wel doorgegaan, voor activiteiten op scholen hebben we goede alternatieve werkvormen kunnen vinden in samenspraak met de scholen.

Leescoördinator:

“De wekelijkse lesbrieven van de bibliotheek hebben we ingezet voor het vrije huiswerkdeel tijdens het thuisonderwijs.”

In 2020 zijn door de BoekStartcoaches verschillende activiteiten georganiseerd, o.a.:
Voorlezen op locatie bij de Kinderopvang | Wekelijks BabyKwartier voor ouders met jonge kinderen | Pyjamafeestjes tijdens de Nationale Voorleesdagen |
Maandelijks voorlezen tijdens de KleuterBieb

Jeugd en jongeren

0 - 3 jaar

BabyBieb

In 2020 zijn we gestart met de pilot BabyBieb waarbij ouders samenkomen in de bibliotheek in Gemert om op een ontspannen manier samen met hun baby te vertellen, te zingen en met voorwerpen en knisperboekjes te spelen. Dit is de allereerste aanloop naar samen lezen. Deze pilot wordt in 2021 voortgezet zodra dat volgens de coronaregels weer mag en kan.

Deelnemer BabyBieb:

“Wat een leuke activiteit en vooral leuk om hier andere ouders te ontmoeten. Onze zoon gaat niet naar de kinderopvang en ik tref weinig ouders met een baby. BabyBieb vind ik daarom erg fijn.”

Workshop babymassage bij BabyKwartier XL

Begin maart maakten jonge ouders en hun baby's in het BabyKwartier XL in Boekel en Beek en Donk kennis met babymassage als verbindende manier om contact te maken met elkaar. De BoekStartcoaches van de bibliotheek haakten hierop aan door te vertellen over het belang van communiceren met je kind voor een goede taal- en spraakontwikkeling van baby af aan.

BoekStart

Aantal kinderdagverblijven:

17	3	Boekel
	8	Gemert-Bakel
	6	Laarbeek

Aantal peuterspeelzalen:

26	4	Boekel
	15	Gemert-Bakel
	7	Laarbeek

Aantal voorleescoördinatoren

KOV*:	6 + 1	Boekel
	9 + 8	Gemert-Bakel
	24 + 11	Laarbeek

Aantal kinderen lid 0-3 jaar:

942	290	Boekel
(2019: 1.011)	385	Gemert-Bakel
	267	Laarbeek

* De cijfers na de + zijn voorleescoördinatoren die nu in opleiding zijn. Opleiding is in september 2020 gestart, maar wegens corona tijdelijk stopgezet. Tevens zijn veel voorleescoördinatoren met pensioen gegaan of elders gaan werken.

Aantal ingezette projecten en activiteiten 0-4 jaar:

26	8	Boekel
	9	Gemert-Bakel
	9	Laarbeek

Resultaten BoekStartcoach:

Aanwezigheid op consultatiebureau:	25	(2019: 122)
Aantal ouders gesproken:	252	(2019: 1.248)
Activiteiten BabyKwartier:	33	(2019: 103)
Bereik BabyKwartier:	22	(2019: 159)
Activiteiten pilot Babybieb:	3	
Bereik pilot Babybieb:	11	

Alle BoekStartdiensten op een rijtje:

BoekStartkoffertje - BoekStart in de kinderopvang
BoekStartdistributie - BoekStartcoach.

Jeugd en jongeren

0 - 3 jaar

De BoekStartcoach

Jonge ouders krijgen op het consultatiebureau de BoekStartbon mee, om hiermee in de bibliotheek het BoekStartkoffertje op te halen en hun kindje lid te maken van de bibliotheek. Vanwege de coronamaatregelen hebben de consultatiebureaus de uitreiking van het koffertje op zich genomen. Op deze manier kunnen ouders toch al aan de slag met het knisperboekje en de tips in het koffertje en in het filmpje waar ze door het scannen van de bijgevoegde QR-code naartoe worden verwezen. Zodra de bibliotheek weer helemaal open mag, plannen we met de jonge ouders alsnog een afspraak om naar de bibliotheek te komen en kennis te maken met alle mooie en leuke boekstartmaterialen. De BoekStartcoaches hebben steeds nauw contact gehouden met de medewerkers van de consultatiebureaus om hen te voorzien van tips en adviezen om het gesprek met ouders aan te gaan over taalontwikkeling en het belang van voorlezen.

Leerkracht:

“De bibliotheek is een samenwerkingspartner om een positieve boost te geven aan de leesontwikkeling bij kinderen.”

Jeugd en jongeren

4 - 12 jaar

Leesbevorderingsactiviteiten

Voor het schooljaar 2019-2020 stonden weer veel leesbevorderingsactiviteiten gepland. Van klassenbezoek in de bibliotheek, tot een project over poëzie. Van een workshop ‘Denken als een robot’ tot boekenkring in de klas. In samenwerking met de scholen schakelden onze lees- en mediacoaches half maart heel snel om. In plaats van in de klas op bezoek te komen, stelden zij wekelijks een nieuwsbrief samen met daarin leuke tips, maar ook elke week lessuggesties bij een boek uit de ThuisBieb app. Onderverdeeld in onderbouw, middenbouw en bovenbouw. De lesbrieven werden erg gewaardeerd en actief gebruikt door leerkrachten als welkome ondersteuning bij het leesonderwijs.

Meteen na de zomervakantie konden we de activiteiten op de scholen weer grotendeels oppakken, omdat scholen besloten dat deze onderdeel uitmaken van het primaire onderwijsproces. Het was hartverwarmend om te merken met hoeveel enthousiasme de Lees- en Mediacoaches weer door de leerlingen werden onthaald op school.

Het algehele beeld van de Bibliotheek *op school* in 2020 laat zien dat activiteiten en het bereik op peil zijn gebleven of zelfs iets zijn toegenomen ten opzichte van 2019. De uitleningen in de schoolbibliotheken zijn flink gedaald door de sluiting van scholen en het feit dat schoolbibliotheekvrijwilligers nog steeds de scholen niet in kunnen.

Aantal dBos scholen

20	4	Boekel
	12	Gemert-Bakel
	4	Laarbeek

Bezit boeken scholen: **39.682**

Uitleningen dBos*: **3.182** (2019: 91.009)

* Wegens sluiting scholen en het niet toegankelijk zijn voor vrijwilligers is er heel weinig uitgeleend in 2020.

Leesbevorderingsactiviteiten en projecten scholen:

236	38	Boekel
(2019: 169)	171	Gemert-Bakel
	27	Laarbeek

Bereik:

6.085	968	Boekel
(2019: 4.310)	4.481	Gemert-Bakel
	636	Laarbeek

Voorleeskampioenschappen deelnemers: **19**

Boekel:	4
Gemert-Bakel:	9
Laarbeek:	6

Voorleeskampioenschappen bezoekers: **570**

Boekel:	120
Gemert-Bakel:	270
Laarbeek:	180

Aantal kinderen lid 4-12 jaar:

6.101	1.116	Boekel
(2019: 6.272)	3.357	Gemert-Bakel
	1.628	Laarbeek

Aantal leescoördinatoren:

28	7	Boekel
(2019: 32)	16	Gemert-Bakel
	5	Laarbeek

Workshops leesbevordering voor leerkrachten:

3	0	Boekel
(2019: 7)	2	Gemert-Bakel
	1	Laarbeek

Bereik:

18	0	Boekel
(2019: 99)	14	Gemert-Bakel
	4	Laarbeek

Activiteiten digitale geletterdheid:

9 (2019: 47)

Bereik:

267
(2019: 1.194)

Jeugd en jongeren

13 - 18 jaar

Na de zomervakantie zijn we voor het vierde jaar op rij weer gestart met het speciaal ontwikkelde programma voor de basisbrugklas (schakelklas) waarbij de lees- en mediacoach elke twee weken een activiteit op maat aanbiedt om het leesplezier – en daarmee de leesvaardigheid – van deze leerlingen te vergroten. Deze activiteiten vinden afwisselend plaats op school en in de bibliotheek. Toen de scholen in het najaar opnieuw moesten overschakelen op thuisonderwijs hebben we deze activiteiten online voortgezet. Het is mooi om te zien dat je met behulp van de boeken in de online bibliotheek toch een boekenkring kunt houden of een leuke en inspirerende poëzie-activiteit kunt uitvoeren.

Ondanks de beperkingen voor middelbare scholen, stemmen het bereik van de activiteiten die we wel hebben kunnen uitvoeren en de lichte toename van jeugdleden positief.

Leesoffensief Brabant

Een kwart van de 15-jarigen dreigt onvoldoende leesvaardig van school te komen. De landelijke oproep tot een leesoffensief heeft in 2020 geleid tot de start van het Leesoffensief Brabant. Het leesoffensief Brabant richt zich naast het voortgezet onderwijs, waar hoge prioriteit ligt, ook op andere doelgroepen (voor- en vroegschool onderwijs, primair onderwijs en beroepsonderwijs). De doelstelling van dit leesoffensief is driedig:

1. Alle Brabantse kinderen met een goede woordenschat aan het primair onderwijs laten beginnen
2. De leesvaardigheid en leesmotivatie van Brabantse scholieren aantoonbaar vergroten
3. Alle Brabantse jongeren geletterd van het middelbaar onderwijs laten komen

Ook Bibliotheek De Lage Beemden en al haar onderwijspartners ondersteunen dit offensief, onder andere door het ondertekenen van het provinciaal manifest. Het manifest wordt ingezet om op landelijk, provinciaal en lokaal niveau extra financiële middelen te krijgen voor de uitvoering van het Leesoffensief in 2021. Bibliotheek De Lage Beemden richt zich specifiek op de doelgroep jongens in de leeftijd van 11-15 jaar op het VMBO met extra collectie en (lees)activiteiten. We doen dit in samenwerking met opvang, basis- en voortgezet onderwijs en lokale (jeugd)organisaties.

LEESoffensief
Brabant!

Aantal jongeren lid 13-18 jaar:

3.825

(2019: 3.445)

730 Boekel
1.998 Gemert-Bakel
1.097 Laarbeek

Leesbevorderingsactiviteiten

Voortgezet Onderwijs:

17 Gemert-Bakel
(2019: 32)

Totaal bereik:

317 Gemert-Bakel
(2019: 551)

BasisPlusklas aantal leerlingen:

15

(2019: 13)

Workshop voorlezen:

1

(2019: 5)

Bereik workshop voorlezen:

15

(2019: 45)

Lees- en mediacoach VO:

“Het is fantastisch om te zien dat de nieuwe lichting brugklasleerlingen veel positiever staat ten opzichte van de bibliotheek dan voorgaande lichtingen en ook goed thuis is in genres en boeksoorten. Dat is een direct gevolg van de Bibliotheek op school op de basisscholen.”

Volwassen lid:

*“Ik ben mijn allerbelangrijkste pasje in coronatijd kwijt, mijn biebpas.
Is het misschien hier blijven liggen?”*

Vestigingen

Denken in oplossingen

Voor de bibliotheekvestigingen was 2020 een uitdagend jaar. Vele weken moesten de deuren gedwongen gesloten blijven, terwijl mensen meer vrije tijd dan ooit hadden. De behoefte aan boeken, tijdschriften en leesboeken voor de jeugd ter ondersteuning van het thuisonderwijs nam toe. Gelukkig hadden we snel een antwoord: na een oproep via social media, onze nieuwsbrief en via onze leden en medewerkers vulden we maar liefst 33 minibiebs met afgeschreven bibliotheekboeken die zo een mooi tweede leven kregen.

We hebben deze tijd van sluiting ook gebruikt om onze oudere leden te bellen. Vaak gewoon om even te vragen hoe het ging of een praatje te maken, maar ook om via de telefoon de helpende hand te bieden bij het lenen van een e-book of luisterboek.

In het voorjaar van 2020 stapten we over naar een nieuw bibliotheekstelsel waarin onze ledenadministratie, collectie en catalogus zijn ondergebracht. We gebruikten de eerste lockdown om eerder over te stappen dan gepland. We hadden zo de tijd om ons het nieuwe systeem eigen te maken en zoveel mogelijk kinderziektes op te lossen. Daarnaast lanceerden we voor onze leden de nieuwe eBieb app. Met de app zoek je eenvoudig in de catalogus, kun je materialen reserveren en verlengen, zien welke boeken je geleend hebt en de nieuwste aanwinsten in de collectie bekijken. De mogelijkheden van de nieuwe app zijn uitgebreider dan voorheen door onder andere een activiteitenkalender. Vanuit de app kunnen ook kaartjes besteld worden of een plek gereserveerd worden voor onze activiteiten.

Leden en uitleningen

We zien dat onze ledenaantallen en uitleencijfers niet hebben geleden onder de coronamaatregelen. Dat doet vanzelfsprekend goed. Het aantal leden steeg licht in 2020. Het aantal fysiek uitgeleende materialen (boeken, tijdschriften, audiovisuele materialen) in 2020 is 82% van het aantal fysieke uitleningen in 2019. In absolute aantallen is dat een daling; rekening houdend met het aantal weken dat de bibliotheek in 2020 gesloten is geweest, is het een relatieve stijging. Ook het aantal reserveringen steeg, een logisch gevolg van de Afhaalbieb.

Het aantal geleende e-books en luisterboeken verdubbelde. Al met al kunnen we constateren dat de inwoners van Gemert-Bakel, Boekel en Laarbeek de bibliotheek in het coronajaar 2020 goed wisten te vinden en dat we een welkom antwoord hadden op de vraag 'wat te doen tijdens een lockdown?' Lezen!

Bibliotheekmedewerker Marjon staat klaar om tassen vol geleende boeken in ontvangst te nemen die na de lockdown werden ingeleverd. De boeken gingen 72 uur in quarantaine en konden toen door naar de volgende lener.

Vestigingen:

Gemert | Bakel | Boekel | Beek en Donk | Lieshout | Aarle-Rixtel

6

Leden 0 - 18 jaar:

10.868 (2019: 10.728)

Boekel: 2.136
Gemert-Bakel: 5.740
Laarbeek: 2.992

Leden 18+:

2.778 (2019: 2.753)

Boekel: 564
Gemert-Bakel: 1.305
Laarbeek: 909

Totaal aantal leden:

13.646
(+2,5%)

(2019: 13.481)

Aantal boeken en media:

69.207

0 - 18: 40.625
18 +: 28.582

(2019: 70.306)

Geleende materialen: (Incl. verlengingen, excl. dBos)

187.653

(2019: 227.717)

Geleende e-books:

11.200

(2019: 6.630)

Verlengingen:

51.913

(2019: 56.309)

Reserveringen:

(Incl. Lezen à la carte)

21.834

(2019: 17.533)

Aantal inloggen in Mijn Account op de website:

5.100 (2019: 3.725)

Gebruik E-bieb app:

(inlogs + raadplegingen activiteitenkalender)

25.000

(2019: 24.207)

Aantal bezoeken aan online catalogus op de website:

81.000

(in 2019 niet gemeten)

Ontvangers nieuwsbrief:

3.650

(2019: 4.200)

Met hun bibliotheekabonnement lenen leden gratis e-books en luisterboeken op www.onlinebibliotheek.nl

Collectie

Engelstalige boeken voor jongeren

In overleg met het Commanderijcollege is de bibliotheek in Gemert uitgebreid met een collectie Engelstalige boeken voor jongeren. Deze startcollectie zal in de loop van 2021 verder groeien en voorziet in Engelstalige boeken voor alle niveaus en leerjaren van het VMBO en de laagste klassen van Havo/VWO.

Verdubbeling geleende e-books

In het coronajaar 2020 bewees de online bibliotheek haar waarde dubbel en dwars. In de eerste lockdown stelde de online bibliotheek de ThuisBieb app met 100 gratis e-books open voor iedereen in Nederland, ongeacht of je lid was van de bibliotheek of niet. Ook de online VakantieBieb in de zomervakantie werd goed gebruikt door bibliotheekleden. Door de leden van Bibliotheek De Lage Beemden werden in het hele jaar 2020 bijna twee keer zoveel e-books en luisterboeken geleend als het jaar daarvoor. Het aantal actieve accounts is flink opgeschoond, doordat de aparte accounts voor de LuisterBieb en de online bibliotheek werden samengevoegd. Onze overstap naar het nieuwe bibliotheekstelsel hebben wij bovendien benut om de inactieve accounts op te schonen. Per actieve gebruiker steeg het aantal geleende e-books en luisterboeken in 2020 van 15 naar 25 stuks.

De online bibliotheek lanceerde in 2020 ook de TijdschriftenBieb app, waarmee bibliotheekleden online gratis tijdschriften kunnen lezen. In 2021 start een pilot met het aanbieden van online cursussen in de online bibliotheek, gericht op persoonlijke ontwikkeling.

E-BOOKS IN 2020

Sinds 2014 kunnen leden van de openbare bibliotheek e-books lenen. Elk jaar komen er steeds meer leden met een e-bookaccount bij en worden er meer e-books uitgeleend.

In deze infographic staan de belangrijkste cijfers over het gebruik van e-books in 2020 voor de Bibliotheek De Lage Beemden.

Meest geleende e-books in 2020

- 1** | De meeste mensen deugen
Rutger Bregman
- 2** | Zuidenwind
Suzanne Vermeer
- 3** | Gouden kooi
Camilla Läckberg
- 4** | Zilveren vleugels
Camilla Läckberg
- 5** | De avond is ongemak
Marieke Lucas Rijneveld

Geregistreerde accounts

Op 31 december waren er **522** accounts.

Leners

457 mensen leenden minimaal **1** e-book.

Uitleningen

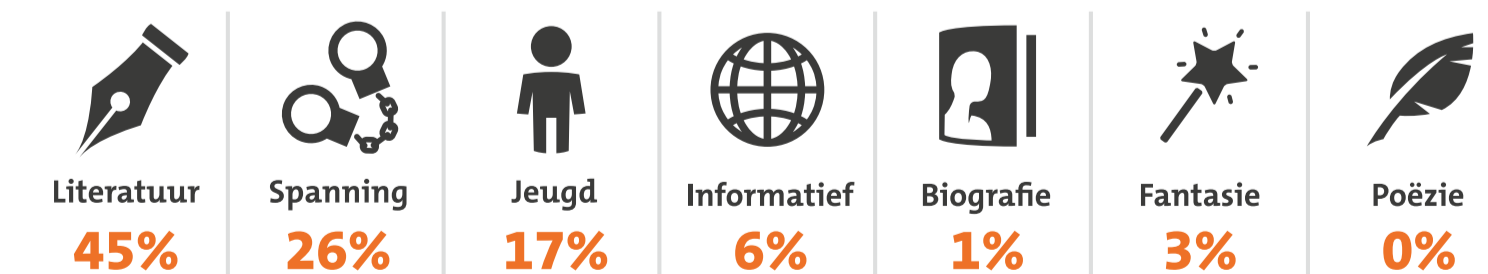
Er werden in 2020 gemiddeld **934** e-books per maand uitgeleend.

Hoe werden de e-books gelezen?

Bron / ontwerp infographic: De Koninklijke Bibliotheek

Uitleningen per genre

Programmering

Een greep uit de aansprekende en inspirerende activiteiten die we in 2020 organiseerden.

Nationale Voorleesdagen

In januari organiseerden we pyjamafeestjes tijdens de Nationale Voorleesdagen, waar het boek *Moppereend* van Joyce Dunbar en Petr Horáček centraal stond. In het dorps huis in Lieshout werd zelfs een echt evenement gehouden voor peuters en kleuters en hun ouders onder de noemer *Lieshout Leest!*

Schatkist
vol verhalen...

Schatkist vol Verhalen

In de Week van Lezen en Schrijven (7 t/m 13 september) organiseerden we in Boekel een Schatkist vol Verhalen. Een lezing van Chris van Haandel over het rijke Boekelse dialect, aangevuld met een mini-dialecten-tentoonstelling in het Sint Jan gebouw. De interactieve lezing met 'WITTE GIJ'T' quiz was zo snel volgeboekt dat een tweede uitverkochte avond volgde. Deze Schatkist kwam tot stand in prettige samenwerking met de Heemkundekring Sint Achten op Boeckel.

Boekenweek

Met de Boekenweek 2020 pakten we vlak voor de eerste lockdown nog even flink uit. Het thema 'Rebellen en Dwarsdenkers' nodigde uit tot een spraakmakende invulling.

In samenwerking met Piet Snijders, rebelse dwarsdenker uit Gemert, organiseerden we een complete rebelse week. Met:

- o een tentoonstelling in de bibliotheek in Gemert van Jos Biemans, graficus en maker van computer-genereerde kunst. Jos ontwierp bijpassende boekenleggers en kaststickers die nog steeds te bewonderen zijn in de bibliotheek.
- o een lezing over rebelse jeugd- en jongerencultuur in Gemert in de jaren '70 en '80, door Peeter Mastenbroek, oud wethouder, betrokken geweest bij de onder andere jongerencentra De Bunker en Fuse. Tijdens deze lezing kwam ook de bibliotheek nog ter sprake, die er blijkbaar niet zou zijn geweest zonder rebellerende jongeren.
- o een talkshow met verhalen van Rick Marool, oprechte rebel en dwarsdenker.

In samenwerking met Heemkundekring Sint Achten op Boeckel lanceerden we in de Boekenweek de Schatkist vol Verhalen. Dwarsdenker Nick van der Aa vertelde over zijn jeugd in Boekel en over het ontstaan van zijn boek 'Wereldberoemd in Boekel'. In dit boek worden verhalen over diverse beroemde/beruchte, maar zeker ook rebelse boekelnaars zeer beeldend omschreven.

*Ouder van deelnemer Mad Science Lego workshop:
“Onze zoon heeft dyslexie en heeft moeite met lezen. Dit soort dingen vindt hij zo leuk.
Wat fijn dat deze activiteiten er zijn. Hij komt elke keer enthousiast thuis”.*

Kunstcafé

In februari 2020 hebben we in samenwerking met onze culturele partners een uitverkocht Kunstcafé gehad over Salvador Dalí, door Erna Charbon.

Mad Science Lego workshop in de zomervakantie

In de laatste week van de zomervakantie kwamen 17 kinderen uit ons hele werkgebied in de bibliotheek in Lieshout bij elkaar om torens te bouwen van Lego, onder leiding van een van de professoren van Mad Science. Fanatiek werd er gebouwd – soms zelfs met werkende lift – én samengewerkt want dat hoorde bij de opdracht. TV/Radio Kontakt was van de partij om verslag te doen.

KennisFabriek Special Wheelchair Skills

In de nationale sportweek half september stond een sportieve KennisFabriek in het teken van Wheelchair Skills ofwel rolstoelvaardigheden. De 10-jarige Joop uit Gemert, zelf zittend in een rolstoel, vertelde samen met zitskiër en paralympisch medaillewinnaar Kees-Jan van der Klooster hoe het is om je in een rolstoel te bewegen. Wat je tegenkomt in het dagelijkse leven en dat je twee manieren hebt om hiermee om te gaan. Kees-Jan en Joop gaan er beide erg positief mee om en richten zich juist op dat wat ze allemaal wél kunnen. Na de interactieve lezing mochten alle deelnemende kinderen buiten zelf ervaren hoe het is om in een rolstoel te zitten. Kees-Jan leerde de kinderen trucs om het uitgezette parcours veilig en met plezier af te kunnen leggen. Daarna deelde hij vier gesigioneerde exemplaren van zijn stripboek 'Sam en Sarah: je kunt meer dan je denkt' uit aan degenen met het goede antwoord op de vraag hoe snel hij uit zijn auto in zijn rolstoel komt. Deze KennisFabriek werd in samenwerking met Goed Bezig Gemert-Bakel georganiseerd en mede mogelijk gemaakt door Crossfit Gymert.

In juli bood Joop al het boek 'Sam en Sarah: je kunt meer dan je denkt' aan aan de bibliotheek in Gemert, naar eigen zeggen om alle kinderen te vertellen dat je inderdaad meer kunt dan je denkt, óók als je in een rolstoel zit. Joops moeder vertelde ons: 'Ach jullie weten niet wat dit voor ons als ouders betekent. Hoe jullie dit als bieb en sportcoaches hebben opgepakt is in één woord geweldig, maar ook overweldigend voor ons en voor Joop.'

KennisCafés

September bood ruimte voor een aantal KennisCafés. In het interactieve KennisCafé Mindfulness ervoeren deelnemers zelf hoe mindfulness werkt. Dit KennisCafé vond vanwege de grote belangstelling zowel in Beek en Donk als in Bakel plaats. In de KennisCafé Special 'Heelhuids het schooljaar door' nam Meester Mark leerkrachten mee door zijn avontuur als leraar in het basisonderwijs. Daarna had hij aan de hand van leuke anekdotes nog heel wat goede tips voor de leerkrachten om heelhuids het schooljaar door te komen.

Workshop Vloggen en editen

In oktober konden we gelukkig de uitgestelde workshop Vloggen en editen alsnog organiseren in samenwerking met de Heemkundekring, Bureau Van de Punt, De Bunker en het jongerenwerk in Gemert-Bakel. De Heemkundekring nam het initiatief voor deze samenwerking met het doel om de historie van Gemert-Bakel meer onder de aandacht te brengen van jongeren. In vier middagen leerden 10 deelnemers van 10 tot 15 jaar een vlog maken en editen. Ze kozen een historische locatie in Gemert als onderwerp van hun vlog. Iemand van de Heemkundekring vertelde meer over deze locaties. In een aantal workshops leerden de deelnemers vervolgens van een filmmaker hoe je het maken en editen van een goede vlog aanpakt. We sloten de serie workshops af met een heuse presentatie van de vlogs op het podium van De Bunker en daarna op de Verhalentafel in de bibliotheek in Gemert.

Kinderboekenweek

Ook in oktober stond traditiegetrouw de Kinderboekenweek op het programma, dit jaar met het thema 'En toen? Boeken over de geschiedenis'. Behalve een hele serie activiteiten op de scholen, konden kinderen aan de hand van een verhaal over het oude Egypte in de bibliotheek in Beek en Donk, Gemert en Boekel terug in de tijd met een Virtual Reality bril op. Na de reis door Egypte wachtte een spannende opdracht rondom een mysterie over een belangrijke Egyptenaar.

Techlab Robotica

In de Week van de Mediawijsheid organiseerden we aan het einde van het jaar een Techlab Robotica. Twaalf jongens in de leeftijd van 8 t/m 14 jaar gingen samen op expeditie in vier workshops in de Basement in Boekel. De kinderen waren allemaal even gedreven. Er is ijverig geleerd, gebouwd en gespeeld met robots. In een speciaal programma ontwikkelden ze hun eigen robot die in 3D werd geprint. De robots zijn gebouwd met LEGO Mindstorms.

KennisFabriek Radio maken

Een week voor de tweede lockdown in december waren we met de KennisFabriek te gast bij Radio Kontakt in Beek en Donk. Mario van Dinther van Radio Kontakt, en Pleun van KidsRadio vertelden wat het werken bij de radio inhoudt. Daarna mochten de kinderen zelf een nieuwsbericht inspreken om daarna je eigen echte stem terug te horen. Als kers op de taart mochten ze deelnemen aan de live uitzending van KidsRadio. Ze werden geïnterviewd en enthousiast gemaakt om ook eens radio te komen maken.

Geheugenhuis

Vrijwilliger Geheugenhuis:

“Tijdens de eerste inloopochtend meldde zich een dame van 85, die vooral antwoord wilde op de vraag hoe ze het proces van vergeetachtigheid kan vertragen. Ze vond al snel een heel geschikt boek.”

Geheugenhuis Boekel opent haar deuren

De gemeente Boekel zette de keuze om een dementievriendelijke gemeente te willen zijn in 2020 kracht bij met de opening van het Geheugenhuis. Het Geheugenhuis biedt een kennis- en ontmoetingsfunctie voor inwoners van de gemeente Boekel op het gebied van dementie, de werking van de hersenen en (niet aangeboren) hersenletsel. In het Geheugenhuis Boekel werken expertisecentrum ZET, Dorpsteam Boekel, Bibliotheek De Lage Beemden en vrijwilligers samen. Een maandelijkse inloopochtend biedt ruimte aan informele ontmoeting voor mensen met geheugenproblemen, hun familie, mantelzorgers en professionals. Een deel van het jaar hebben we de inloopochtend vervangen door een telefonisch spreekuur in verband met de coronamaatregelen. In de bibliotheek in Boekel is tevens een kleine collectie informatieve boeken, romans en een leeslijst met betrekking tot dementie en geheugenproblemen te vinden.

Het was de bedoeling om het Geheugenhuis in september 2020 feestelijk te openen. We hopen dat op een later moment te kunnen inhalen.

In december is door de gezamenlijke partners in het Geheugenhuis het eerste exemplaar van de Dementiewijzer aan burgemeester Bos overhandigd. Deze Dementiewijzer is verspreid onder alle inwoners van Boekel, geeft tips voor het herkennen van en omgaan met dementie en wijst de weg naar verdere informatie en hulpverlenende instanties.

Totaal aantal activiteiten 2020: **190**
(Excl. activiteiten scholen) (2019: 295)

Totaal bereik activiteiten 2020: **1.057**
(2019: 7.184)

Deelnemers programmering
bibliotheekactiviteiten:

(Incl. BoekStartcoach)
864 (2019: 3.765)

Activiteiten landelijke campagnes:

19 (2019: 29)

Deelnemers landelijke campagnes:

105 (2019: 952)

Programmering basisvaardigheden:

86 (2019: 73)

Deelnemers activiteiten basisvaardigheden:

67 (2019: 543)

Programmering lokale activiteiten:

21 (2019: 5)

Deelnemers programmering lokale activiteiten:

78 (2019: 1.924)

Cursist Klik en Tik:

“Voor mij is de cursus ideaal. Je kunt in je eigen tempo werken, je kunt makkelijk zien of je de opdrachten begrepen hebt en er is altijd iemand aanwezig om vragen te stellen. Ik vind het goed dat ik met deze lessen begonnen ben.”

Vergroten van basisvaardigheden

Zelfredzaamheid en volwaardig meedoen in onze samenleving beginnen bij taal- en leesvaardigheid, rekenen en digitale vaardigheden. In de bibliotheken vindt oud én jong passend aanbod om de leesvaardigheid te vergroten en het plezier in lezen te stimuleren, met het Makkelijk Lezen Plein, luisterboeken, grootletterboeken en prentenboeken in diverse talen. Maar we doen meer; onze bijdrage aan het vergroten van basisvaardigheden voor iedereen die daar behoefte aan heeft, groeit ieder jaar een stukje verder.

De bibliotheek als wegwijzer: donorwet en coronamelder

De bibliotheek is een neutrale plek waar mensen terecht kunnen voor betrouwbare informatie en ondersteuning. In 2020 waren onze vestigingen de aangewezen plek voor informatie over de nieuwe donorwet. We vroegen zichtbaar aandacht voor het donorregister, onze medewerkers kregen uitleg over de wet, en we verwezen bezoekers door naar de juiste plek om hun keuze voor orgaandonatie te maken. In september kregen we ook een rol als informatiepunt voor de nieuwe Coronamelder-app. We gaven informatie over en hulp bij installatie van de app, zodat mensen vervolgens zelf een weloverwogen keuze konden maken voor het wel of niet gebruiken van de Coronamelder-app. Deze rol als wegwijzer is een opmaat naar het Informatiepunt Digitale Overheid dat in 2021 in al onze vestigingen wordt ingericht.

Een DigiSterker cursist:

“Ik kan alleen maar laten weten dat ik erg blij ben dat ik de cursus Digisterker heb gevolgd. Voortaan ben ik niet meer zo bang om ermee aan de slag te gaan. Het ging er heel gemoedelijk en ontspannen aan toe en voor de cursusleiders was geen vraag te veel.”

Taalhuis

De Taalhuizen zijn in alle drie de gemeentes een vanzelfsprekendheid geworden in de aanpak van laaggeletterdheid. Sociale partners, vrijwillige taalmaatjes en mensen die beter willen leren lezen, schrijven, rekenen of computeren weten elkaar hier te vinden. Bibliotheek De Lage Beemden maakt in alle drie de gemeenten in haar werkgebied deel uit van het lokale Taalhuis. In de Taalhuizen werken lokale en landelijke partners samen aan de bestrijding van laaggeletterdheid door het vinden van de laaggeletterden en het aanbieden van laagdrempelige informele en formele cursussen. Naast coördinerende taken, het bijdragen aan gezamenlijke plannen en het herkennen en doorverwijzen van laaggeletterden, verzorgt de bibliotheek binnen de Taalhuizen de cursussen Klik & Tik en Digisterker. In Boekel valt ook de coördinatie van het Taalcafé onder onze verantwoordelijkheid. Dit jaar organiseerden we in samenwerking met het DigiPunt weer het Digicafé Belastingaangifte in Gemert.

Corona maakte het bereiken en ondersteunen van laaggeletterden lastig. Specifiek deze doelgroep is digitaal moeilijk bereikbaar. Bovendien valt het merendeel van de betrokken vrijwilligers door hun leeftijd in de risicogroep van het virus. Veel activiteiten konden we dit jaar maar ten dele uitvoeren. Wel hebben we volop ingezet op het ontwikkelen van plannen voor 2021. Want juist de coronapandemie heeft nog maar eens aangetoond dat het bestrijden van laaggeletterdheid heel belangrijk is. Deze groep heeft enerzijds meer moeite met het begrijpen van alle informatie over het virus en de maatregelen en is anderzijds extra vatbaar voor bijkomende effecten als vereenzaming door het gebrek aan (digitale) contacten.

TaalCafé activiteiten: 51

Boekel: 16
Gemert-Bakel: 35

TaalCafé deelnemers: 1.130

Boekel: 55
Gemert-Bakel: 1.075

Klik & Tik activiteiten: 67

Boekel: 19
Gemert-Bakel: 32
Laarbeek: 16

Klik & Tik cursisten: 37

Boekel: 8
Gemert-Bakel: 19
Laarbeek: 10

Digisterker:

Boekel: 1 cursus - 7 deelnemers
Laarbeek: 1 cursus - 6 deelnemers
(zoals vooraf gepland)

Gemert-Bakel:

2x na voorbereiding af moeten gelasten vanwege coronamaatregelen (planning was 1 cursus voor 7 deelnemers).

Training herkennen & doorverwijzen:

3 workshops verzorgd aan JGZ Zorgboog Kraamhulp en JGZ Zorgboog JGD
1 aanvraag voor een workshop bij basisschool De Kleine Kapitein heeft door coronamaatregelen niet door kunnen gaan.

Gemert-Bakel:

Voor het komende jaar ligt het Projectplan Laaggeletterdheid 2021-2025 klaar. We hebben dit plan samen met onze Taalhuispartners op 7 oktober 2020 gepresenteerd aan burgemeester en wethouders, waarna de financiële middelen om het plan uit te voeren zijn toegekend.

Laarbeek:

In het laatste kwartaal van 2020 zijn we samen met de Taalhuispartners gestart met het ontwikkelen van een lesgroep die dient als werving en eerste kennismaking met het Taalhuis. Hiermee wordt van start gegaan zodra de maatregelen dat toelaten.

Deelnemer TaalCafé:

“Een taal leren alleen is moeilijk. Je hebt daar andere mensen bij nodig. Bij het Taalcafé kan ik mensen ontmoeten en leren we van elkaar. Het is er gezellig en zorgt ervoor dat ik me meer thuis voel in Nederland. Ik heb meer zelfvertrouwen gekregen bij het spreken van het Nederlands en misschien vind ik daardoor een goede baan. Ik mis het Taalcafé heel erg nu het door corona tijdelijk gesloten is.”

LANDELIJK:

KB Digitale bibliotheek - Landelijke content - Landelijke projecten

vob Branchevereniging + netwerkorganisatie

ONS NETWERK:

REGIONAAL:

Brabantse Netwerk Bibliotheek Directeurenoverleg Brabantse bibliotheken

STICHTING LEZEN & SCHRIJVEN Stichting Lezen en Schrijven Brabant (klankbordgroep) Arbeidsmarktregio's Helmond - De Peel, Noord-Oost Brabant

Cubiss Provinciale bibliotheekondersteuning

Taal huis Regionaal kernteam & Bondgenootschap Aanpak laaggeletterdheid

COP Community of Practice Netwerk 8 regionale bibliotheken

LOKAAL:

Taal huis Netwerk en samenwerking vanuit kernteams Gemeenten, Bibliotheek, Maatschappelijke organisaties (LEVgroep - Dorpsteam/ondersteuners, Vluchtelingenwerk), ROC, Stichting Lezen en Schrijven

Oranje Bibliotheek De Lage Beemden vestigingen & kantoor

Donkergroen Basisscholen met een dBos

Lichtgroen Basisscholen die alleen à la carte projecten afnemen

Donkerblauw VMBO Gemert-Bakel (dBos)

Roze VMBO Laarbeek

Geel Voorschoolse organisaties met Boekstart

Teal Samenwerking KBO

Oranjebruin Samenwerking Seniorweb

Donkerbruin Samenwerking Stichting Ceigoed

Geel Samenwerking Stichting Leergeld

Blauw Samenwerking Stichting Dorpshuizen Laarbeek

Blauw Samenwerking met partners in MFA's

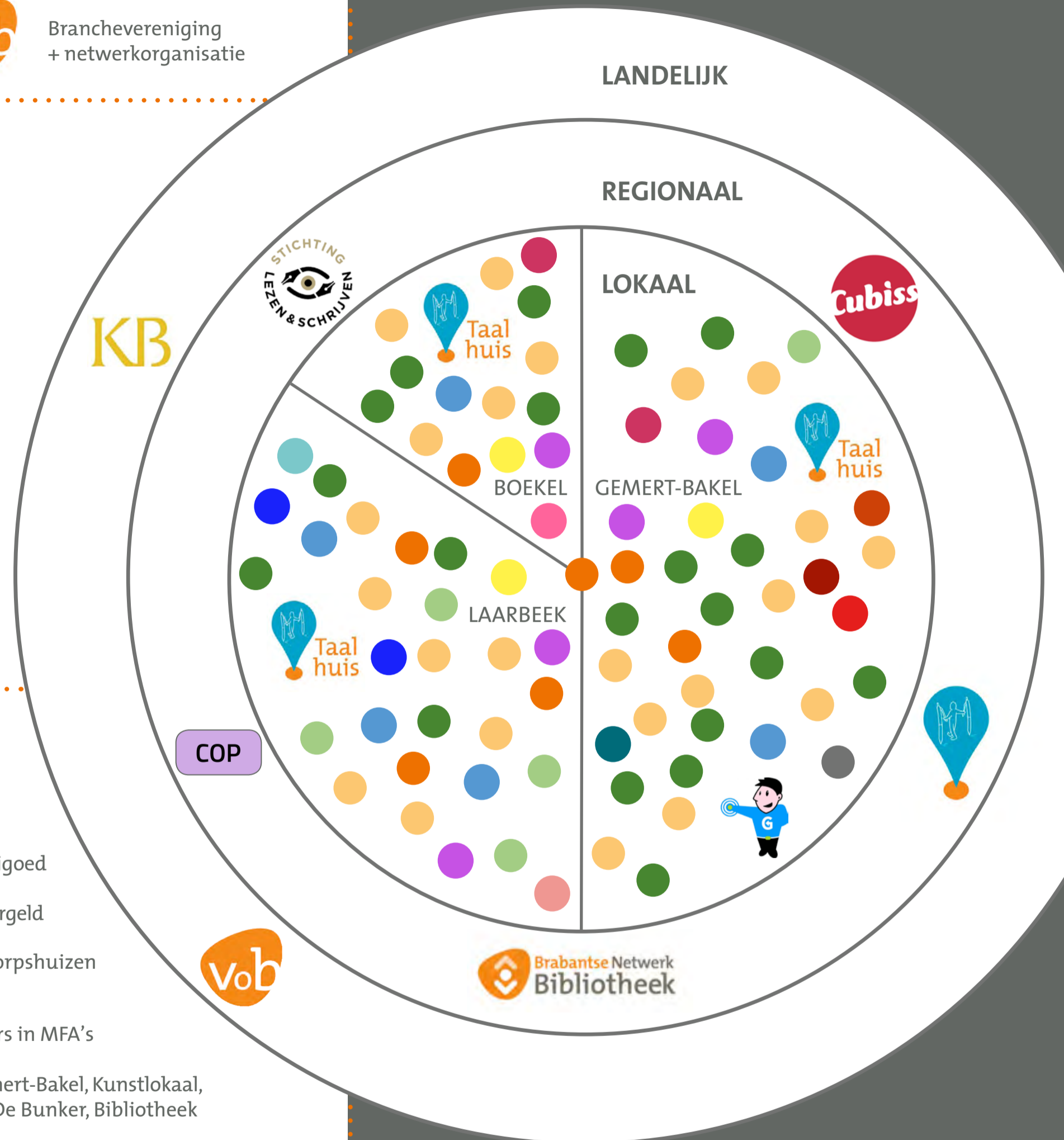
Rood Samenwerking cultuur Gemert-Bakel, Kunstlokaal, De Eendracht cultuurhuis, De Bunker, Bibliotheek

Pink Samenwerking Stichting Avond van de Poëzie

Maroon Samenwerking Heemkundekring De Kommanderij - Gemert Sint Achten op Boeckel - Boekel

Purper Samenwerking Consultatiebureaus (GGD/Jeugdgezondheidszorg)

Wegwijzer Wegwijzer Gemert-Bakel

Onze activiteiten voeren we uit met veel samenwerkingspartners. Zowel lokaal, regionaal als op landelijk niveau.

Over ons

Bibliotheek De Lage Beemden is een kleine bibliotheekorganisaties met een grote ambitie en veel plannen. Deze brengen wij tot werkelijkheid met een team van 17 medewerkers, 3 medewerkers sociale werkvoorziening, 4 flexmedewerkers en 84 vrijwillige medewerkers.

Het team kenmerkt zich door betrokkenheid, creativiteit, flexibiliteit en kwaliteit. Het afgelopen uitzonderlijke jaar liet zien dat de veerkracht in het team groot is. We zijn steeds blijven uitgaan van wat wél kan en durfden het anders te doen als de situatie daarom vroeg. Behalve meebewegen met de telkens veranderende coronamaatregelen, bracht 2020 ook grote interne veranderingen met zich mee. Een nieuw bibliotheekstelsel om mee te leren werken, een nieuwe organisatiestructuur waarin we afzonderlijke teams samenbrachten onder één integraal manager. Een grotere taakverantwoordelijkheid voor medewerkers. Een nieuwe beleidsmedewerker, een nieuwe manager en tegen het einde van het jaar de aankondiging van het afscheid van de directeur.

Per 1 januari 2021 werd de manager directeur en kwam er opnieuw een nieuwe manager. Alle medewerkers bleven hun vertrouwen uitspreken in de gemaakte keuzes en reageerden met positiviteit op de veranderingen. Het kenmerkt onze organisatiecultuur: openheid, veiligheid en vertrouwen. We zijn er trots op en we hebben een stevige basis in handen om op voort te bouwen.

de Bibliotheek
De Lage Beemden

Aantal medewerkers:

17 (10 fte)

Aantal vrijwilligers:

84

Aantal medewerkers
sociale werkvoorziening:

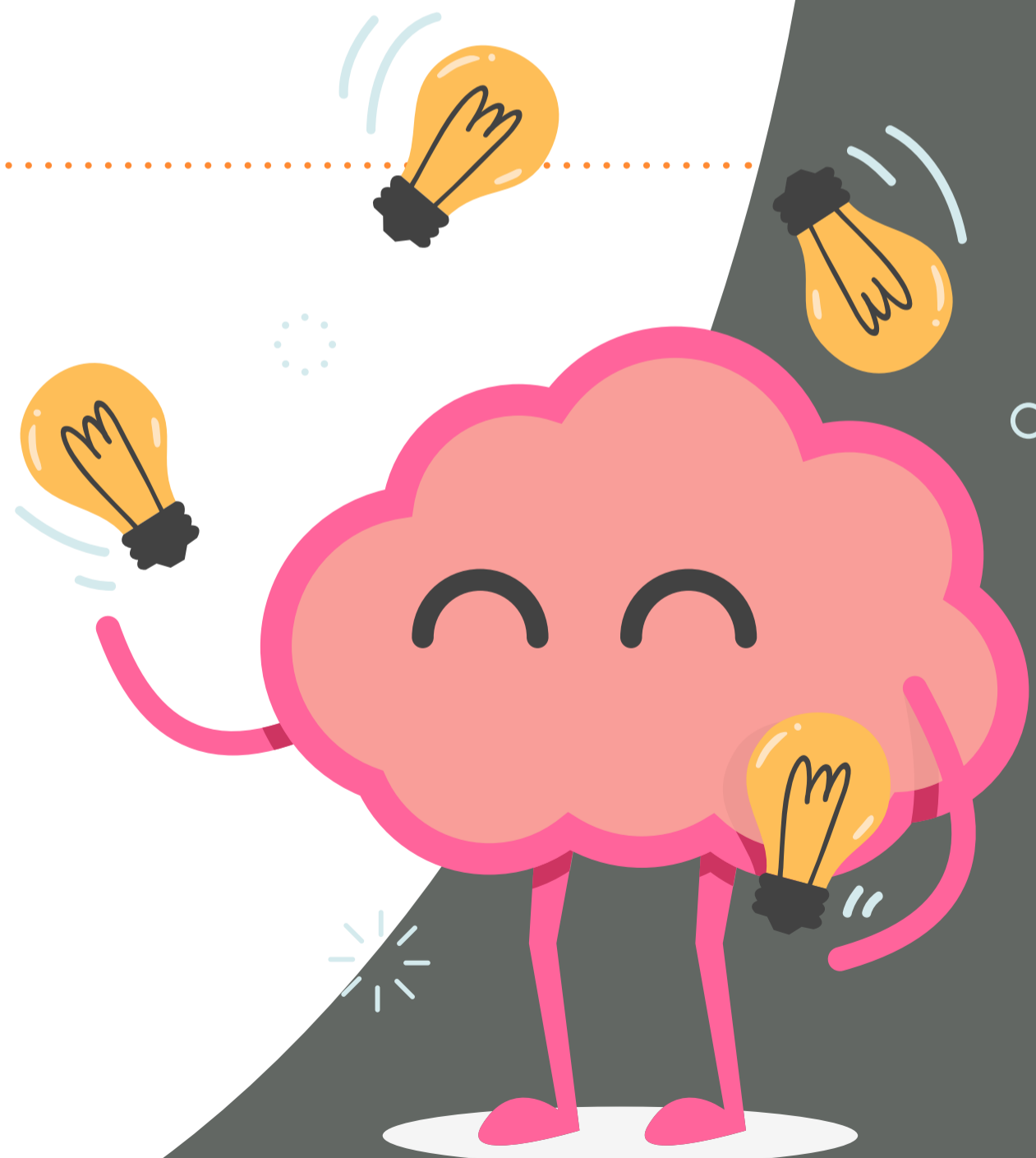
3 (1,38 fte)

Aantal flexmedewerkers:

4

Leden Raad van Toezicht:

5

Ten slotte

Op het moment van schrijven zijn we alweer een eindje op weg in het laatste jaar van de huidige beleidsperiode. Nog steeds bepaalt de coronapandemie ons doen en laten, onze manier van werken en samenwerken. Niemand kan voorspellen waar en wanneer het eindigt. Wat we wel weten, is dat we iedere uitdaging aanpakken met veerkracht en flexibiliteit. Meebuigen, anticiperen en samen optrekken met onze partners blijkt meer dan ooit een beproefd recept om stappen vooruit te blijven zetten.

We kijken ernaar uit om onze dienstverlening en de openstelling van onze vestigingen terug te brengen naar het niveau dat we gewend zijn, naarmate de coronamaatregelen zullen worden versoepeld. Daarnaast blijven we creatief in het vinden van alternatieve manieren om alle inwoners in ons werkgebied zoveel mogelijk van dienst te zijn zo lang de beperkingen nog gelden.

Het jaar 2021 staat ook in het teken van het voorbereiden van de beleidsperiode 2022 – 2025. Dat doen we in nauw overleg met gemeenten, medewerkers en andere belanghebbenden en betrokkenen bij de bibliotheek. Leidraad bij onze beleidskeuzes en invulling van onze dienstverlening is het Bibliotheekconvenant dat in september 2020 werd afgesloten door onder andere het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de Vereniging Nederlandse Gemeenten en de Vereniging Openbare Bibliotheken. In het Bibliotheekconvenant spreken deze partijen af dat iedereen in Nederland een bibliotheek in de buurt heeft. Dat is nodig om de drie maatschappelijke opgaven te kunnen aanpakken waarbij bibliotheken van nature van betekenis zijn:

- o Geletterde samenleving
- o Participatie in de informatiesamenleving
- o Leven lang ontwikkelen

Het Bibliotheekconvenant is voor Bibliotheek De Lage Beemden van grote waarde. Het vergroot onze slagkracht als kleine bibliotheekorganisatie. Het biedt ons het fundament om onze maatschappelijke rol en relevantie op lokaal niveau te verstevigen en uit te bouwen. En het geeft veel energie om onze plek binnen het domein van lezen en leren, verhalen vertellen, persoonlijke ontwikkeling en informatievoorziening nog steviger in te nemen.

De bibliotheek zit in het hart van de samenleving.

